

Chủ nghĩa quốc gia

Nguyễn Thanh Bạch

Chữ *nationalism*, tiếng Anh, hoặc là *le nationalisme*, tiếng Pháp, hiểu theo nghĩa thiên về chính trị, có thể dịch sang tiếng Việt là *chủ nghĩa quốc gia* hay là *chủ nghĩa dân tộc*.

Chủ nghĩa quốc gia (*nationalism*) bao gồm những tư tưởng chính trị đặt trên nền tảng tiên quyết là quyền lợi, danh dự của quốc gia là tối thượng, phải được tôn trọng, hơn hẳn quyền lợi của các phe nhóm, của các cá nhân lập thành quốc gia. Chủ nghĩa quốc gia nhằm mục đích củng cố quyền tự quyết (*self-sovereignty*), chủ quyền (*self-governance*) và duy trì bản sắc dân tộc của một quốc gia.

Theo truyền thuyết, bài thơ gồm có bốn câu sau đây nói đến nước Đại Việt, do thần linh đợc, giúp Lê Hoàn chống quân Tống vào năm 981 và Lý thường Kiệt vào năm 1077 : « Nam quốc sơn hà Nam đế cư - Tiệt nhiên định phận tại thiên thư – Như hà nghịch lỗ lai xâm phạm - Nhữ đẳng hành khan thủ bại hư « (Sông núi nước Nam thì vua nước Nam cai quản – Rõ ràng phân chia tại sách trời - Có làm sao bọn giặc ngoỗ ngược kia đến đây xâm phạm - Rồi đây chúng bay sẽ thấy và nhận lấy sự thất bại hoàn toàn)

Tại miền Nam Việt nam, trước ngày mất nước, nền tảng của chế độ chính trị Việt Nam Cộng Hoà được thể hiện qua hai bản Hiến pháp 1956 và 1967. Hai bản Hiến pháp đều vinh danh « Quốc gia » và « Dân tộc ». Điều này có ghi ngay trong phần mở đầu. Lời mở đầu của Hiến pháp Dệ nhất VNCH nêu rõ : *Tin tưởng ở tương lai huy hoàng, bất diệt của Quốc gia và Dân tộc Việt nam...* Và lời mở đầu của Hiến pháp VNCH năm 1967 : *Tin tưởng rằng lòng ái quốc, chí quật cường, truyền thống đấu tranh của **dân tộc** bảo đảm tương lai huy hoàng của **đất nước**....*

Thơ nhạc miền Nam ngập tràn những bài ,vinh danh quốc gia dân tộc. Điển hình là :

Bài thơ của Đặng Phương (Tập thơ Hồn Việt) « Anh hùng vô danh » viết tặng những chiến sĩ vô danh tranh đấu cho Tổ quốc : *Họ là kẻ khi quê hương chuyển động - Dưới gót giày của những kẻ xâm lăng – Đã xông vào khói lửa quyết liều thân - Để bảo vệ tự do cho Tổ quốc.*

Bản nhạc « Việt nam Minh châu trời đông » của Hùng Lĩnh : *Dù thân này tan thành gỏi da ngựa cũng cam - Thẻ trọn niềm trung thành với sơn hà nước Nam - Việt nam nước thiên Tiên Rồng.*

Bản nhạc của Nguyễn văn Đông « Khúc tình ca hàng hàng lớp » : *Người đi giúp núi sông – Hàng hàng lớp chưa về - Hàng hàng nối tiếp câu thơ - Giành lấy quê hương.....*

Người miền Nam trước năm 1975 thường nói đến *chủ nghĩa quốc gia* để đối đầu, chống lại chủ nghĩa cộng sản Việt nam.

Về chủ nghĩa cộng sản Việt nam, tiền thân là đảng cộng sản Đông dương. Do chỉ thị của Đông phương Bộ (một bộ phận của Đệ Tam Quốc Tế). Nguyễn ái Quốc triệu tập các đại biểu CSVN họp ngày 6-01-1930 đến ngày 8-02-1930 tại Hong kong để thống nhất 3 tổ chức CS tại Đông dương (Đông dương CS đảng, An nam CS đảng và Đông dương CS Liên đoàn), thành lập đảng CS Đông dương, chính là tiền thân của đảng CSVN.

Nghị quyết năm 1991 của đảng cộng sản Việt nam nêu rõ : ... Mục đích cuối cùng là **thực hiện cộng sản chủ nghĩa**. Chúng ta đều biết *CNCS* là một chủ nghĩa không tưởng, vì mục tiêu tối hậu là « làm theo năng lực, hưởng theo nhu cầu » Trên thực tế, mục tiêu này không bao giờ thực hiện được. Karl Marx đã phổ biến khẩu hiệu này trong văn kiện « Phê phán Cương lĩnh Gotha » (1) vào năm 1875 để lừa bịp giới công nông. Người cộng sản Việt nam đặt quyền lợi của đảng lên trên quyền lợi của quốc gia, xem nhẹ tổ quốc Việt nam, biểu hiện qua vài sự kiện điển hình sau đây ;

1) Có tài liệu cho rằng, vào đầu năm 1946, khi viếng miếu thờ Đức Trần Hưng Đạo ở đền Kiếp Bạc, Hồ chí Minh có làm một bài thơ trong đó có những câu :

Tôi anh hùng, bác cũng anh hùng

.....

Bác đưa một nước qua nô lệ

Tôi dẫn năm châu tới đại đồng.

2) Ngay ở mặt tiền của đền thờ Lê Duẩn, có ghi câu nói của Lê Duẩn « Ta đánh Mỹ là đánh cho Liên Xô, Trung quốc » (Bán nguyệt san Tự Do Ngôn Luận số 145 ngày

3) 15-04-2012).

Nhìn lại tiến trình lịch sử tư tưởng chính trị Châu Âu, chúng ta thấy các hệ tư duy mang hơi hướng chủ nghĩa quốc gia bắt đầu xuất hiện vào khoảng đầu thế kỷ 19.

Chủ nghĩa quốc gia là một trong bốn hệ tư tưởng chính trị lớn kể từ sau Cách mạng Pháp 1789, bên cạnh chủ nghĩa bảo thủ, chủ nghĩa tự do và chủ nghĩa xã hội. Những từ như *nation* và *patrie* xuất hiện trong các ngôn ngữ Châu Âu từ giữa thế kỷ 18.

I - Chủ nghĩa quốc gia liên quan đến Việt Nam, thường được nói đến tại miền Nam Việt nam trước năm 1975.

1) Chủ nghĩa Tam Dân

Là một cương lĩnh chính trị của một nhà chính trị người Trung hoa tên là Tôn Dật Tiên (còn có tên là Tôn Trung Sơn), sinh năm 1866, đề xuất với tinh thần biến nước Trung hoa thành một quốc gia tự do, thịnh vượng và hùng mạnh.

Ông TDT là lãnh tụ cuộc Cách mạng Tân hợi năm 1911 và đã được bầu làm Tổng thống. Cách Mạng Tân hợi là cuộc cách mạng tư sản, lật đổ chế độ quân chủ chuyên chế, thành lập chế độ cộng hoà.

Về hình thức và hiện thực, ngày nay, chủ nghĩa Tam Dân là cương lĩnh của tổ chức chính quyền Trung hoa Dân quốc (Đài loan).

Cương lĩnh chính trị của chủ nghĩa Tam Dân bao gồm : Dân tộc độc lập, Dân quyền tự do và Dân sinh hạnh phúc.

Dân tộc

Dân tộc độc lập : Phản đối chủ nghĩa đế quốc và quân phiệt cấu kết xâm lược; mưu cầu bình đẳng dân tộc và tự quyết dân tộc.

Dân quyền

Dân quyền tự do : Thi hành chính sách dân chủ, ngăn cản sự lạm dụng chế độ dân chủ hiện nay của Âu Mỹ; nhân dân có quyền bầu cử, kêu gọi bầu cử, sáng tạo, trưng cầu dân ý, để thông qua đó, chọn ra các cơ quan lập pháp, hành pháp và tư pháp.

Dân sinh

Dân sinh hạnh phúc : Quyền về đất đai của mỗi người dân và kiểm soát vốn, tư nhân không thể thao túng sinh kế quốc dân.

Việt Nam Quốc Dân Đảng và chủ nghĩa Tam Dân

Ngày 25-12-1927 là ngày trọng đại đối với lịch sử dân tộc Việt nam, là ngày khai sinh Việt Nam

Quốc Dân Đảng, một lực lượng Cách Mạng Dân Tộc với hệ thống tổ chức chặt chẽ, dân chủ và khoa học đầu tiên tại Việt nam (Đảng Cộng sản Đông dương chỉ được thành lập năm 1930, sau VNQDD). Chủ tịch Tổng Bộ là nhà Cách mạng Nguyễn thái Học, một sinh viên trường Cao đẳng Thương mại Hà nội, lúc ấy mới 24 tuổi.

Cương lĩnh của VNQDD được xây dựng theo hệ tư tưởng chính trị của Tam Dân chủ nghĩa, chủ trương đi theo con đường Dân tộc Cách Mạng như bản điều lệ đã ghi rõ :

Mục đích và tôn chỉ của Đảng là làm một cuộc cách mạng quốc gia, dùng võ lực đánh đổ chế độ thực dân phong kiến để lập nên một nước Việt nam độc lập cộng hoà.

Cuộc tổng khởi nghĩa Yên Bái do VNQDD chủ xướng ngày 10-02 1930 đã thất bại . 13 nhà cách mạng đã lên đoạn đầu đài ngày 17-06-1930. 13 liệt sĩ đã hi sinh vì đất nước, làm rạng danh cho chủ nghĩa Quốc gia Việt nam.

2) Chủ nghĩa dân tộc sinh tồn (CNDTST)

CNDTST là một luận thuyết triết học chính trị do nhà chính trị Trương tử Anh công bố tại Hà nội ngày 10-12-1938. Chủ nghĩa DTST được xem là hệ tư tưởng trọng yếu của hai tổ chức : Đại Việt Quốc Dân Đảng và Đảng Tân Đại Việt.

Năm 1938, CNDTST được xem như là một bước chống lại Chủ nghĩa cộng sản quốc tế.

Về sau, CNDTST được những người cùng chí hướng với Ông Trương tử Anh khai triển thêm, nổi trội nhất là giáo sư Nguyễn ngọc Huy. Giáo sư Huy đã hệ thống hoá và khai triển CNDTST thành một luận thuyết được ông gọi là *Chủ nghĩa quốc gia khoa học*. Vào năm 1964, ông cho xuất bản tại Sài gòn cuốn sách tên là : *Dân tộc sinh tồn : Chủ nghĩa quốc gia khoa học*, được tái bản tại Paris vào năm 2006.

Theo Trương tử Anh, vấn đề sinh tồn là trung tâm điểm của lịch sử. Tuy nhiên, quốc tế chủ nghĩa (Công sản) không thể giải quyết được vấn đề sinh tồn. Quốc tế chủ nghĩa ...hoàn toàn là ảo tưởng...không thích hợp với những bản năng cội gốc của loài người..Dân tộc ta, muốn trở nên phú cường, phải nuôi lấy đức tin, tư cường...tự mình suy xét tìm ra cái cơ hưng vong và tìm phương tự cứu. **Tinh thần quốc gia là nguyên nhân độc nhất bảo tồn dân tộc ta..**

Trong *Tuyên ngôn thành lập Đại Việt Quốc Dân Đảng* ngày 10 tháng 12 năm 1939, TTA viết :

Chúng ta phải nhận thức rằng trên trường quốc tế, giữa các quốc gia chỉ có quyền và lợi mà thôi. Hành động của nước này đối với nước khác không ngoài mục đích ấy.

3) Đại Việt Duy Dân Cách Mệnh Đảng (DVDDCMD) và Chủ nghĩa Duy Dân

DVDDCMD là một đảng phái quốc gia và chống cộng do triết gia Lý Đông A thành lập tại Hoà bình (Bắc Việt) vào năm 1943. Hệ thống tư tưởng chính trị là chủ nghĩa Duy Dân với tiêu chí : Làm cách mạng dựa trên tinh thần nhân bản và lấy con người làm tiền đề triết lý. Mục tiêu đấu tranh là chống thực dân Pháp và tự coi là đối trọng của Việt minh, đang bị chi phối bởi đảng Cộng sản VN.. Có hai cuộc đụng độ với lực lượng Việt minh, trận Nga Mi (1945) và trận Hoà bình (1946); nhưng tổ chức quân sự của đảng thất bại. Ông Lý Đông A chết tại Bến Chương thuộc xã Hà Lương-Mai Đà, tỉnh Hoà bình năm 1947 (theo Free Encyclopedia).

4) Chủ nghĩa Nhân Vị

Theo Hán Việt Tự Điển của Đào Duy Anh thì NHÂN là Người. Nhân còn có nghĩa là lòng thương người, tình yêu . VỊ có nghĩa là địa vị hay chỗ đứng. Hai chữ này hợp lại để diễn tả ý tưởng : Vị trí, phẩm giá và trách nhiệm của con người trong cộng đồng nhân loại và trong vũ trụ.

Chữ NHÂN trong Khổng học, ngoài ý nghĩa trên, còn mang một bản chất siêu nhiên *Nhân linh ư vạn vật*, nghĩa là con người linh thiêng hơn hết mọi loài và là nền tảng cho mọi sự trong vũ trụ.. Con người khác với con vật ở chỗ biết suy tư, tức có một đời sống tâm linh, lại còn có một đời sống vật chất biết hành động.

Hai anh em Ông Ngô đình Diệm và Ngô đình Nhu đã sát nhập hai học thuyết NHÂN và VỊ của Nho giáo rồi hệ thống hoá các tư tưởng nhân bản này lại thành một chủ thuyết chính trị lấy tên Chủ Nghĩa Nhân Vị.

Lý thuyết về Chủ nghĩa Nhân Vị gồm có hai nguyên tắc căn bản :

- Tôn trọng phẩm giá con người và thiết lập một hệ thống những quyền lợi chung của cộng đồng;
- Giải pháp để giải quyết các vấn đề xã hội nằm ở chỗ thực hiện được tình trạng quân bình giữa những nhu cầu căn bản của cá nhân và quyền lợi của cộng đồng mà cá nhân ấy là một thành phần.

Nền tảng triết học của chủ nghĩa Nhân vị là các giá trị nhân bản của Nho giáo. Trạng thái tương quan giữa Trời, Đất và Người, biểu hiện sự hoà đồng Tiểu Ngã của con người với Đại Ngã của vũ trụ hay còn gọi là lý tưởng THÁI HOÀ.

Chủ nghĩa Nhân Vị và vấn đề Dân chủ Hoá Việt Nam

Chủ nghĩa Nhân Vị (CNNV) cho rằng Cộng sản độc tài chà đạp phẩm giá con người, coi người như con vật. CNNV cũng bác bỏ dân chủ muốn đặt tư bản phong kiến trên tầng lớp cần lao đồng thời chủ trương chế độ thực dân để bóc lột những dân tộc nhược tiểu.

Chiến lược xây dựng dân chủ bắt đầu từ hạ tầng cơ sở, ở nông thôn, nơi mà 95% dân chúng sinh sống (Các Ấp Chiến lược).

Chủ nghĩa Nhân Vị và vấn đề phát triển kinh tế xã hội.

Chương trình kinh tế nhằm hai mục tiêu : - Kiện toàn nền độc lập kinh tế

- Canh tân nền kinh tế quốc gia để nâng cao mức sống của người dân.

CNNV đặt giới hạn mức độ can thiệp của Chính phủ vào guồng máy kinh tế quốc gia, dung hoà các ưu tiên phải thực hiện với hoàn cảnh thực tại của đất nước.

Chủ nghĩa Nhân Vị bắt nguồn từ văn hoá cổ truyền Việt nam và Nho giáo chứ không dính líu đến triết thuyết Personnalisme của ông Emmanuel Mounier là một chủ thuyết của Công giáo,

theo như lời phát biểu của ông Ngô đình Nhu tại Đại hội Văn hoá Quốc gia ngày 11 tháng 1 năm 1957.

Trên căn bản nhận thức triết học, hai chủ nghĩa Nhân Vị và Cộng sản hoàn toàn đối nghịch nhau.

Ngoài lý tưởng tự do no ấm, bản chất quốc gia của CNNV còn nêu cao ngọn cờ chính nghĩa quốc gia, lý tưởng độc lập và chủ quyền quốc gia.

I I - Sự trở lại của Chủ nghĩa Quốc gia ở Châu Âu

1) Nước Đức

Chủ nghĩa quốc gia lên đến mức độ cực đoan dưới thời của Hitler, đưa đến sự thống trị của chủ nghĩa phát xít, có mục đích giành lại lãnh thổ bị mất sau Thế chiến I và tạo được *không gian sống* cho người Đức. Chủ nghĩa quốc gia của người Đức đã phát triển qua hàng trăm năm nhưng thực sự nền dân chủ mà người Đức đang trải nghiệm ngày nay đã giúp kềm nén chủ nghĩa quốc gia, không phát triển. Nhưng nay, với sự kiện nước Anh rút khỏi Liên hiệp Châu Âu, và đặc biệt là cuộc khủng hoảng người nhập cư, chủ nghĩa quốc gia đã bắt đầu lại nổi lên. Cùng với tỉ lệ sinh đẻ thấp của người Đức, nhiều người lo sợ người Hồi giáo sẽ thay thế người Đức để trở thành người thống trị nước Đức. Đảng Dân chủ Quốc gia Đức, là một đảng cực hữu hoạt động theo học thuyết tân quốc xã, tân phát xít, phân biệt chủng tộc, năm 2014, dành được một ghế đầu tiên tại nghị viện Đức.

2) Nước Tây ban Nha

Mầm mống của cuộc khủng hoảng hiện tại ở Catalonia đã bén rễ từ nhiều thập kỷ trước. Tây ban nha là một nước đa dạng, đặc biệt về hoạt động kinh tế và ý thức quốc gia.. Thực tế này thường gây ra căng thẳng chính trị giữa vùng trung tâm chính quốc và các khu vực *ngoại vi*. Hiến pháp Tây ban nha chỉ chấp nhận sự tồn tại của một quốc gia. Tuy nhiên, trong Hiến pháp, có tham chiếu đến các khu vực và *dân tộc* tạo thành Tây ba nha.. Chính quyền của các khu vực này được gọi là *cộng đồng tự trị* nhưng không có định nghĩa cụ thể.

Căng thẳng lên đến cực điểm vào cuộc bầu cử khu vực năm 2015. Các đảng ủng hộ ly khai nhận được 48% số phiếu bầu trong khi các đảng ủng hộ gắn bó với TBN chỉ giành được 39% phiếu bầu. Phần còn lại thuộc về một đảng cánh tả ủng hộ trung cầu chính thức về độc lập.

Hồi đầu tháng 10 năm 2017, Catalonia đã tổ chức một cuộc trưng cầu dân ý bất hợp pháp để tách khỏi TBN. Các nghị sĩ Catalonia, sau đó, đã đơn phương tuyên bố độc lập, gây ra khủng hoảng chính trị. Catalonia bị chính quyền Trung ương TBN tước quyền tự trị và bị đặt dưới sự kiểm soát trực tiếp của chính quyền Trung ương. Trong cuộc bầu cử tổ chức một tháng sau đó, phe ủng hộ Catalonia độc lập tuyên bố chiến thắng vì đã giành được đa số (70 ghế trong số 135 ghế trong nghị viện). Nhưng đảng Công dân, chống ly khai với đại diện là nữ chính trị gia Ines Arrimadas, mới là đảng giành được nhiều ghế nghị viên vùng nhất với 36 ghế.

Phong trào độc lập của Catalonia vẫn còn phải đối mặt với nhiều thách thức.

3) **Nước Pháp**

Thủ lĩnh của Mặt Trận Quốc Gia (Front National) Pháp, là bà Marine Le Pen đã từng tuyên bố : *Thời của nhà nước quốc gia đã trở lại.* Bà tán dương việc người Anh đã bỏ phiếu rời khỏi Liên hiệp Châu Âu (EU). Bà cho rằng kế hoạch xây dựng tường rào biên giới tại nhiều nước trên thế giới chứng tỏ thời đại biên giới đã trở lại (vì trong EU không còn khái niệm biên giới). Marine Le Pen cáo buộc EU đã ép đẩy nước Pháp đến nguy cơ tràn ngập người di cư và đa văn hoá. Bà cam kết sẽ bảo vệ bản sắc dân tộc Pháp và khôi phục chủ quyền quốc gia. Trong cuộc bầu cử Tổng thống Pháp ngày 21-04-2017, bà Le Pen được số phiếu vào hàng thứ hai. Trong cuộc bầu cử vòng hai ngày 7-5-2017, bà thất cử và ông Emmanuel Macron đã đắc cử Tổng thống Pháp với tổng số phiếu ủng hộ là 65%.

Các thủ lĩnh quốc gia chủ nghĩa châu Âu đã gặp nhau ở Đức ngày 21-01-2018 để biểu dương sức mạnh vào thời điểm khởi đầu của một năm có những cuộc bầu cử lớn. Họ vui mừng về việc ông Donald Trump đắc cử Tổng thống Mỹ với khẩu hiệu thực tiễn là « *Nước Mỹ trên hết* » (America First). Cuộc gặp gỡ này được gọi là Đại hội Koblenz. Thành phần tham dự gồm có : ứng cử viên Tổng thống Pháp có tiềm năng là bà Marine Le Pen thuộc đảng Mặt trận Quốc gia Pháp, Geert Wilders thuộc đảng Tự do Hoà lan...và các thủ lĩnh khác có cùng tư tưởng ở Châu Âu.

Vị thủ lĩnh chống Hồi giáo của Hoà lan Geert Wilders nói rằng : Tôi tin rằng chúng ta đang chứng kiến những thời khắc lịch sử. Thế giới đang thay đổi. Mỹ đang thay đổi. Châu Âu đang thay đổi. Đề cập đến chiến thắng của ông Trump, bà Le Pen nói : 2016 là năm mà thế giới Anglo-Saxon thức tỉnh. Và năm 2017, là năm mà người dân lục địa Châu Âu thức tỉnh.

III - Chủ nghĩa quốc gia Québec (Canada)

Do quá trình lịch sử, hai dân tộc gốc Anh và gốc Pháp đã di cư từ Châu Âu sang, sinh sống trên những vùng đất lập nên quốc gia Canada ngày nay. Nước Canada là một cường quốc, cùng đứng ngang hàng trong số bảy cường quốc thế giới (G7). Năm 1967, Thủ tướng Pháp là ông De Gaulle đã khơi dậy chủ nghĩa dân tộc đối với người dân Canada gốc Pháp khi hô to khẩu hiệu *Vive le Québec libre* tại thành phố Montréal tỉnh Québec. Vào năm 1968, đảng Québécois được thành lập dưới sự lãnh đạo của ông René Lévesque. Năm 1976, đảng Québécois thắng cử và ông René Lévesque lên làm Thủ tướng tỉnh Québec. Năm 1979, chính phủ Québec phê biến tài liệu về *Sự thỏa hiệp ngang hàng* (Entente d'égal à égal) giữa Québec và Canada : độc lập-liên hiệp (*souveraineté-association*). Chính phủ Québec tổ chức một cuộc trưng cầu dân ý vào năm 1980 nhưng người dân Québec đã bác bỏ với tỷ lệ 59,56% số phiếu chống và 40,44% số phiếu thuận. Trở lại nắm chính quyền vào năm 1994, đảng Québécois, dưới sự lãnh đạo của ông Jacques Parizeau, tổ chức trưng cầu dân ý lần thứ hai vào tháng 10 năm 1995 nhưng cũng đã thất bại với tỉ lệ số phiếu 50,58% chống và 49,42% phiếu thuận.

Ngày 23 tháng 11 năm 2006, Chính phủ Canada, do đảng Bảo thủ của ông Harper lãnh đạo, đã đệ trình một kiến nghị và được Quốc hội Canada thông qua, công nhận **dân tộc québécois (nation québécoise) trong một nước Canada hợp nhất (au sein d' un Canada uni)**.

Trong cuộc bầu cử tháng 10 năm 2018, Parti Québécois là đảng chủ trương một quốc gia Québec độc lập, đã thất bại chua cay, chỉ đạt được 17% số phiếu bầu với 9 dân biểu đắc cử.

Chuyện Québec trở thành một quốc gia độc lập hãy còn xa vời.

IV – Các chủ nghĩa quốc gia cực đoan

1.- Chủ nghĩa Sô vanh (chauvinism) là một chủ nghĩa sùng bái tinh thần bè phái cực đoan, mù quáng trên danh nghĩa của một nhóm (thường là một quốc gia hoặc một dân tộc), nhất là khi tinh thần bè phái đó bao gồm cả sự thù hận chống lại một nhóm địch thủ. Thuật ngữ này có nguồn gốc từ tên của Nicholas Chauvin, một người lính cuồng tín của Napoléon Bonaparte. Sự tôn thờ cuồng loạn của anh ta đối với Hoàng đế đã khiến cho anh ta liên tục chiến đấu cho nước Pháp ngay cả khi bị thương 17 lần trong các cuộc chiến tranh xâm lược của Napoléon. Tương truyền,

trong trận đánh quyết định tại Waterloo, khi quân Pháp đã bị đánh tan tác, anh ta đã thét lên rằng : *Đội cận vệ chết chứ không đầu hàng!* hàm ý một nhiệt huyết mù quáng đối với Tổ quốc.

Chủ nghĩa Sô vanh là một hình thức cực đoan của chủ nghĩa quốc gia lệch lạc, nước lớn, hẹp hòi, bài ngoại, tự cho quốc gia mình là siêu đẳng, lãnh đạo các quốc gia khác.

2. - Chủ nghĩa phát xít (fascisme) gốc tiếng Ý: fasci, tiếng Pháp là faisceau, có nghĩa là bó, chùm, là biểu tượng của chính quyền thời La mã cổ xưa.

Chủ nghĩa Phát xít chủ trương một hệ thống chính trị quốc gia toàn trị (totalitarianism) chuyên chế, do Mussolini thiết lập tại nước Ý từ năm 1922.

Có thể hiểu một cách đơn giản, chủ nghĩa Phát xít là một hệ tư tưởng chính trị và các quan điểm về một nhà nước chuyên chế mang tính chất độc tài và toàn trị. Nó đối lập với chủ nghĩa tự do, đối lập với một nhà nước dân chủ nhưng nói chung thì nó gắn liền với tinh thần dân tộc.

Đảng Quốc xã Đức tượng trưng cho chủ nghĩa Phát xít tại nước Đức, ra đời sau cuộc khủng hoảng kinh tế 1929 – 1933. Lá cờ nền đỏ, một vòng tròn trắng và ở giữa có hình chữ Vạn (swastika) màu đen. Chữ Vạn là biểu tượng đặc trưng của người Aryan, một dân tộc mà Hitler khẳng định là nguồn gốc cổ xưa của người Đức, là dân tộc thượng đẳng nhất. Tiền thân của chủ nghĩa Phát xít là xu hướng chính trị bạo lực cực đoan ở các nước tư bản phương Tây xuất hiện sau cuộc Đại khủng hoảng kinh tế 1929-1933. Cuộc khủng hoảng kinh tế này đã đưa đến tình trạng vô cùng khốn đốn cho dân chúng ở Tây Âu và Bắc Mỹ. Chủ nghĩa phát xít (CNPX) :

- Đặt hi vọng vào việc tăng cường chạy đua vũ trang, quân phiệt hoá, kiểm soát nền kinh tế và toàn bộ thể chế chính trị xã hội.

- Tăng cường sức mạnh quân sự để đòi hỏi quyền lợi quốc gia

- Sử dụng bạo động như là một vũ khí chính trị.

Có thể nói CNPX bao gồm : chủ nghĩa quân phiệt + chủ nghĩa dân tộc hẹp hòi + chủ nghĩa tư bản + chủ nghĩa toàn trị + chủ nghĩa chuyên chế.

Đảng Quốc xã Đức đã chủ trương phân biệt chủng tộc, đã chủ trương diệt chủng đối với người Do thái (Holocaust).

Trước Thế chiến 2, có 3 nước phát xít lớn : Đức, Ý và Nhật, tạo thành khối Trục.

***

Tổng thống Mỹ Donald Trump nước Mỹ phàn nàn vì một số cầu thủ đấu bóng bầu dục đã tỏ ra bất kính, đã cố tình giữ tư thế quỳ gối trong lúc bài quốc ca Hoa kỳ *Star Spangled Banner* được xướng lên. Có thể nói rằng ông Donald Trump đã biểu hiện tinh thần của chủ nghĩa quốc gia, đi song song với khẩu hiệu “ America First”

Những vụ tranh cãi về các bài quốc ca cũng đang xảy ra ở Trung hoa cộng sản, Ấn độ và cả ở Âu châu. Đó là triệu chứng của một cuộc đấu tranh giữa những người theo chủ nghĩa quốc gia và những người theo chủ trương thế giới toàn cầu hoá. Mới đây, đại hội nhân dân toàn quốc (tức quốc hội) Trung hoa cộng sản đã thông qua một đạo luật, quy định *xúc phạm* bài quốc ca là một tội hình sự, có thể bị xử phạt tới ba năm tù giam.. Nó phản ánh mối căng thẳng giữa chính phủ Trung hoa và lãnh thổ bán tự trị Hong kong. Trong những trận bóng đá gần đây ở Hongkong, bài quốc ca Trung hoa, khi xướng lên, đã bị những người chống Bắc kinh la ó phản đối.

Một dạng thức khác của cuộc tranh cãi về quốc ca đã xảy ra ở Pháp khi ông Emmanuel Macron tỏ niềm vui chiến thắng sau cuộc bầu cử hội tháng năm 2017. Khi tân Tổng thống bước lên sân khấu thì nhạc nền chào mừng không phải là bài Marseillaise-quốc ca Pháp- mà là bản giao hưởng Ode to Joy (Ca tụng niềm vui) của Beethoven, là bài quốc thiều chính thức của Liên minh Châu Âu.

Sự kiện ông Macron và ông Trump có lập trường khác nhau về quốc ca rất có ý nghĩa, bởi vì các Tổng thống Hoa kỳ và Pháp hiện là phát ngôn viên quan trọng nhất của hai tầm nhìn đối địch về chính trị quốc tế.

Trong bài diễn văn đọc tại Liên hiệp quốc hội tháng 9 năm 2017, ông Trump ủng hộ một trật tự quốc tế dựa trên *các quốc gia có chủ quyền hùng mạnh*. Tổng thống Mỹ cũng thường tán công *chủ nghĩa toàn cầu* mà ông định nghĩa là *một hệ tư tưởng kinh tế và chính trị đặt sự liên minh với các định chế quốc tế lên trước nhà nước của quốc gia*. Ngay sau đó, ông Macron lại đưa ra hình ảnh của một thế giới hoàn toàn khác. Ông cho rằng : Chúng ta không thể tiếp tục quay lại hướng vào bên trong các biên giới quốc gia; đó sẽ là một thảm hoạ tập thể. Tổng thống Pháp

nhìn thấy kẻ thù là *chủ nghĩa quốc gia, chủ nghĩa vị chủng, chủ nghĩa bảo hộ, và chủ nghĩa biệt lập.*

Trong bài diễn văn đọc tại Đại học Sorbonne ngày 26 tháng 9 năm 2017 về tầm nhìn đối với tương lai Châu Âu, Tổng thống Pháp Emmanuel Macron cảnh báo, chủ nghĩa quốc gia đang trở lại đây có thể *hủy diệt nền hoà bình mà chúng ta đang sung sướng tận hưởng.* Ông Macron chủ trương: Duy trì một Châu Âu thống nhất và đoàn kết là cách duy nhất để giải quyết có hiệu quả các thách thức lớn của thời hiện đại trên trường quốc tế.

XXX

Có những nhà bình luận quốc tế cho rằng Trung hoa của ông Tập cận Bình và Hoa kỳ của ông Trump *có nhiều điểm chung hơn là những điều biểu hiện bề ngoài.* Cả hai nhà lãnh đạo đều nhấn mạnh vào chủ quyền quốc gia.. Nhưng, trong bài : *Trump, Xi and the siren song of nationalism* bàn về mối tương quan giữa Trump, Tập và chủ nghĩa quốc gia, trong tạp chí Financial Times ngày 27-11-2017, nhà bình luận Gideon Rachman cho là rất ngây ngô khi lập luận nói rằng có thể có sự sống chung hoà bình giữa các nhà *quốc gia chủ nghĩa.* Trái lại, chủ nghĩa quốc gia thường đi cùng với sự căm ghét các quan điểm và lợi ích của nước ngoài. Vì vậy, chẳng chóng thì chầy, các lập trường quốc gia chủ nghĩa đối nghịch sẽ dẫn tới xung đột, đặc biệt là trường hợp đang xảy ra giữa Trung hoa cộng sản và Hoa kỳ.

Chủ nghĩa quốc gia của ông Trump được thôi thúc bởi ý thức cho rằng Hoa kỳ đang suy thoái và chỉ có thể hồi phục bằng cách cứng rắn với bên ngoài. Chủ nghĩa quốc gia của ông Tập - ở đây có thể nói là chủ nghĩa dân tộc Đại Hán - được tiếp thêm nhiên liệu bởi ý thức cho rằng Trung hoa đang trở lại đây và cuối cùng có thể phục thù cho những nỗi nhục nhã trong lịch sử (Vào cuối thế kỷ 19, Trung hoa đã từng bị các cường quốc Âu châu phân chia vùng ảnh hưởng).

Hai tầm nhìn *quốc gia chủ nghĩa* đối nghịch nhau có thể dễ dàng dẫn tới những cuộc xung đột Trung-Mỹ ở bán đảo Triều tiên, ở Biển Đông hoặc ở Tổ chức Thương mại Quốc tế (WTO : World Trade Organization). Trước tiên là về thương mại.

Bộ trưởng tài chính Mỹ, ông Steven Mnuchin, ngày 6-4-2018, tuyên bố cuộc chiến tranh về thương mại có thể nổ ra giữa Hoa kỳ và Trung hoa. Một mặt, chính quyền Mỹ tuyên bố sẵn sàng

thương lượng nhưng một mặt khác, Tổng thống Donald Trump rất quyết tâm bảo vệ lợi ích của nước Mỹ.

Hiện nay, Trung hoa nhập cảng từ Mỹ hàng hoá trị giá 130 tỉ US\$ trong khi đó mỗi năm Mỹ mua tới 500 tỉ US\$ hàng hoá của Trung hoa.

Theo đài CNN, Mỹ dự định đánh thuế 25% đối với 1300 mặt hàng Trung hoa có giá trị khoảng 50 tỉ USD. Mỹ nói đây là đòn trừng phạt vì TH “trộm bí mật thương mại”, bao gồm phần mềm, bằng sáng chế và các công nghệ khác của Mỹ. Tổng thống Trump đe dọa sẽ tăng thuế quan 100 tỉ USD đối với hàng nhập từ THCS sau khi Bắc kinh phản công bằng cách tăng thuế quan từ 15% lên đến 25%, tương đương 50 tỉ USD áp dụng cho 128 mặt hàng nhập từ Mỹ. Bắc kinh còn đe dọa sẽ kiện Mỹ lên WTO (World Trade Organization).

Có thể nói cuộc chiến thương mại Mỹ Trung vừa mới bắt đầu.

Sự đối mặt giữa Hoa kỳ và Trung hoa cộng sản cũng đang tiếp diễn tại Biển Đông.

Thương thuyết liên quan đến việc giải giới nguyên tử Bắc Triều tiên hứa hẹn sẽ còn có nhiều gay cấn.

Liệu thế chiến thứ ba có thể bùng nổ hay không do sự đối đầu đang diễn ra giữa hai cường quốc Hoa kỳ và Trung hoa cộng sản tại vùng Ấn độ dương – Thái bình dương?

Nguyễn Thanh Bạch

(tháng 8 năm 2018)

Tài liệu tham khảo

Évelyne Pisier Histoire des idées politiques – Presses universitaires de France, 1982

Louis Balthazar Nouveau bilan du nationalisme au Québec – VLB Éditeur, 2013

Wikipedia

Tài liệu tham khảo :